

Zdravko Klanjšček

Vloga slovenskih partizanskih čet v procesu razvijanja države v državi

Obdobje razvoja slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja do prvega osvobojenega ozemlja v maju 1942 imenujemo obdobje država v državi.¹ Z nastankom prvega osvobojenega ozemlja se je protislovje država v državi razrešilo tako, da so okupatorji bili prisiljeni prepustiti oblast vsaj začasno na določenem delu slovenske zemlje oblastvenim organom Osvobodilne fronte, da bi v drugih predelih slovenske dežele lahko pooprtili teror, oslanjajoč se na svojo agenturo znotraj slovenskega naroda.²

Z vojaškega in vojaško-zgodovinskega stališča je to obdobje izredno pomembno in zanimivo.

Slovenija leži na pomembnih strateških prometnih žilah med nemškim rajhom in Balkanom, med Avstrijo in Jadranskim morjem, med Italijo in Panonsko nižino. Preprežena je z dobrimi cestami in železnicami. Od vseh jugoslovanskih dežel je bila najbolj industrijsko razvita, posebno del, ki so ga zasedli Nemci in ga tudi hoteli priključiti k rajhovskima pokrajinama Koroški in Štajerski. Zato so okupatorji vso deželo posejali zelo na gosto s postojankami vojske, policije in orožništva.

V zavesti slovenskega ljudstva ni bilo vojaških tradicij iz preteklosti, ki bi olajševale boj proti okupatorjem, kakor tudi ne lastnih državotvornih tradicij. Nasprotno, spričo nerevolucionarne in kompromisarske vloge slovenske buržoazije v slovenski zgodovini, je še vedno bilo precej hlapčevstva, kar je omogočalo okupatorjem, da so lažje organizirali svojo oblast.

V bivši jugoslovanski vojski je bilo malo vojaških kadrov iz slovenskih vrst v sorazmerju s številom vojaških obveznikov, pa še ti so se spričo svoje politične opredeljenosti in oddvojenosti od ljudstva s težavo pripravljali k sodelovanju v narodnoosvobodilnem gibanju, kolikor niso bili v ujetništvu.

V Sloveniji je težko najti širše ozemlje, primerno za bazo partizanske čete, ki ga okupatorske čete ne bi mogle doseči v nekaj urah in v vidljivem času dneva preiskati. Majhne partizanske enote pa niso mogle dovolj kontrolirati večjih gozdnatih predelov.

Slovensko narodno ozemlje je bilo razdeljeno med tri okupatorje in na šest delov, od katerih je vsak imel poseben režim.

¹ Boris Kidrič, Kratek obris razvoja Osvobodilne fronte in sedanja politična situacija v Sloveniji. Prispjevki za zgodovino delavskega gibanja 1960, št. 1. Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana, 1960 (dalje navajam Kidrič, Kratek obris). — Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji, knjiga 1. Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana 1962 (dalje navajam Dokumenti ljudske revolucije I), dok. št. 122.

² Kidrič, Kratek obris razvoja, str. 28.

Partizansko gibanje bi bilo v takih težkih objektivnih okoliščinah nemogoče, če ne bi imelo krepkega, smotrno ustvarjenega in vodenega množičnega političnega zaledja (Boris Kidrič).³

Ustvarjanje takšnega krepkega, smotrno organiziranega in vodenega političnega zaledja je nedvomno največja in za slovensko novejšo zgodovino najpomembnejša odločilna stvaritev Komunistične partije Slovenije, ne manj pomembna in odločilna kot ustvarjanje prvih partizanskih oddelkov in njihovo številčno in organizacijsko razvijanje do oblik in obsežnosti, ki so privedle do osvoboditve slovenskega naroda.

V objektivnih okoliščinah obdobja države v državi je razvijanje in rast oboroženih sil slovenskega naroda ter razvijanje in organiziranje množičnega političnega zaledja v obliki Osvobodilne fronte predstavljalo pravzaprav dve plati procesa revolucije in osvobodilnega boja slovenskega naroda. Obe plati tega procesa, boj in delovanje partizanskih oddelkov ter množična dejavnost v Osvobodilni fronti organiziranega slovenskega ljudstva, medsebojno odvisni in neločljivo povezani, sta bili ena drugi pogoj obstoja, rasti in uresničitve ciljev. Obe se medsebojno prepletata, tako glede vloge, kot glede določene dejavnosti. Ta medsebojna povezanost in pogojenost je bila toliko važnejša, kolikor so pozicije in sile okupatorjev bile močnejše, njihov aparat nasilja gosteje razpreden v deželi in teror tega aparata okrutnejši.

Oglejmo si osnovne elemente te pogojenosti in prepletenosti.

Prve partizanske čete, čeprav so jih pretežno sestavljali člani komunistične partije in kandidati, člani SKOJ in simpatizerji, predvsem iz delavskih vrst, so predstavljale oboroženo silo Osvobodilne fronte od prvega dne njihovega obstoja. Politično osvobodilno gibanje slovenskega naroda, organizirano v Osvobodilni fronti, je s partizanskimi četami ustvarilo sredstvo za izvojevanje svojih ciljev z oboroženim bojem proti okupatorju, ki je z orožjem in z vojaško silo podjarmil Slovence, in proti okupatorjevim sodelavcem, ki so s svojo dejavnostjo omogočali okupatorjem vzdrževati njihovo oblast in zadajati udarce osvobodilnemu gibanju. Tak in sicer takojšen oborožen boj z lastnimi močmi in sredstvi je bil edina, ključna, realno možna in pravilna oblika boja za doseg političnih in vojaških ciljev osvobodilnega gibanja: osvoboditev in združitve slovenskega naroda v svobodni ljudski demokratični državi.

Smotrno organizirano in vodeno politično zaledje je omogočalo maloštevilnim prvim partizanskim četam, ki so si šele nabirale izkušnje in pridobivale orožje, iskale ustrezno taktiko v boju proti sovražniku, ustvarjale spretnost partizanskega vojevanja, potrebno udarnost in nov tip vojaškega starešine in borca, da so bile za okupatorje nevidne in vendar povsod pričujoče. Po udaru na sovražnikovo patroljo, zasedo, vojaški objekt, prometno napravo ali pa na njegovega sodelavca, so zanj izginile. Enotnost slovenskega ljudstva je odstranjevala ozkost manevrskega prostora partizanskih oddelkov na tako komunikativnem slovenskem ozemlju in okupatorskim četam onemogočala, da izkoristijo to komunikativnost in svoja prometna sredstva v svoj prid. To je pokazala tudi bojna praksa prvih partizanskih čet. Če izvzamemo primere izrazitega nevesčega vojaškega ravnanja (zadrževanje enot po več dni v naselju, nepravilno postavljanje straž, vračanje na isto mesto po akciji in podobno), so prve partizanske čete imele izgube in doživljale poraze prav tam,

³ Prav tam, str. 16.

kjer Osvobodilna fronta ni imela dovolj množičnih pozicij, kjer teren iz različnih razlogov ni bil dovolj politično organiziran,⁴ ali pa je okupatorjem uspelo, kot denimo na Štajerskem, delno pridobiti ali pa s svojimi maščevalnimi in raznarodovalnimi ukrepi tako preplašiti nekatere sloje prebivalstva, da je osvobodilna organizacija le s težavo prodirala iz vrst najvdanejših in najhrabrejših ljudi med široke množice.

Za vojaško prakso prvih partizanskih čet ni bila dovolj samo politična opredeljenost za Osvobodilno fronto in proti okupatorju. Koristna je bila predvsem njihova stvarna organiziranost, poučenost, kako pomagati v oboroženem boju partizanskim četam, in pripravljenost, storiti vse za njihov uspešnejši boj. Organizacije OF so razvile množično obveščanje partizanov o premikih in namerah sovražnikov ter njihovih sodelavcev.⁵ Ta funkcija Osvobodilne fronte se je v avgustu 1941 razvila v trdno organizirano varstvenoobveščevalno službo, najprej v Ljubljani, nato pa še v drugih predelih Slovenije. Z odlokom o zaščiti slovenskega naroda in njegovega gibanja za osvoboditev in združitve⁶ se je VOS še bolj utrdila in dobila oblastvenopravno osnovo.

Organizacije OF so slehernega člana poučevale o izkušnjah ilegalnega dela, o načelih tajnosti in čuvanja podatkov, ki so okupatorju koristni, o načinih sabotiranja njegovih ukrepov in kako stvarno pomagati partizanskim četam.⁷ Poleg preskrbe partizanskih borcev s hrano in drugimi potrebščinami so organizacije OF s svojim partijskim jedrom vzdrževale vse do novembra 1942, to je do formiranja vojaških relejnih postaj (TV linij), celoten sistem zvez med partizanskimi četami, četami in glavnim štabom, poleg zvez med višjimi in nižjimi organi Osvobodilne fronte.⁸

Od njihovega nastanka in v vsem obdobju potem so organizacije OF izpopolnjevale partizanske čete z novimi borci, ki so jih predhodno pod vodstvom vojaških referentov pri odborih OF tudi pripravljale za vstop v partizane predvsem s tečaji, na katerih so dobili osnovna vojaška znanja, kakor tudi z opremo in orožjem, kolikor so ga imeli na voljo.

Če upoštevamo še celotno sanitetno oskrbo ranjencev, so organizacije s tem opravljale v odnosu na partizanske čete kot teritorialne enote vojske osnovne elemente vloge, ki jo v organizirani državi opravljajo vojaški teritorialni organi.

Spričo sodelovanja najširših množic je množična vojaška organiziranost slovenskega naroda kmalu dosegla tako stopnjo, kakor je po-prejšnja zgodovina na Slovenskem še ni poznala. Z razvijanjem borbenih in sabotažnih skupin, ki so nastajale ob začetkih vstaje, v krepko organizirane udarne skupine varnostnikov v okviru varstvenoobveščevalne službe na eni strani in množično vojaško dejavnost Narodne zaščite v jeseni 1941 na drugi

⁴ Poročilo CK KPS konec novembra 1941 CK KPJ in VŠ. Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 1961, št. 1—2. Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana 1961 (dalje navajam Prispevki 1961), str. 28.

⁵ Poročilo Edvarda Kardelja z dne 29. marca 1942 tovarišu Titu o položaju v Sloveniji. Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni narodov Jugoslavije, del VI., knjiga 2 (dalje navajam Zbornik VI/2), dok. št. 34.

⁶ Zbornik VI/1, dok. št. 40.

⁷ Zbornik VI/1, dok. št. 22 in 24. — O nalogah naših terenskih odborov. Zbornik VI/1, dok. št. 71.

⁸ Zbornik VI/3, dok. št. 79.

strani,⁹ je dobila vojaška organiziranost slovenskega naroda poleg teritorialnih oboroženih oddelkov — partizanskih čet — oblike, v katerih so se mogle razviti kljub izredno težkim razmeram vojaške akcije povsod in na široki fronti. Vojna aktivnost je postala množična in organizirana, obsegala je dejavnost od napadov na manjše postojanke, ki so jih izvrševale partizanske čete, do sabotaž in razoroževanj, ki so jih opravljale borbene in sabotažne skupine.

Poleg akcijskih žarišč partizanskih čet so nastala še množična manjša žarišča protiokupatorskih akcij. Okupator je vojaško aktivnost občutil in pričakoval povsod. Vsak prebivalec je v njegovih očeh bil potencialni sovražnik. S pomočjo teh borbениh oblik je oboroženi boj slovenskega naroda dobival še bolj teritorialni značaj, vključujoč večja in tudi manjša mesta, med katerimi je prednjačila Ljubljana s svojimi izredno uspešnimi akcijami.

Sovražnik je bil obdan ne samo s prezirom in zaničevanjem, temveč tudi s stvarno vojaško dejavnostjo. Bil je prisiljen k obrambi vseh svojih institucij, premikov, zvez, transportov, vojaških objektov, komunikacij,¹⁰ skratka bil je obkrožen v deželi, ki jo je okupiral. Njegova stvarna oblast je segala le tja, do koder jo je štutila njegova uniformirana vojska, do koder je segal ogenj njenega lahkega orožja.

Obseg teritorialnosti oboroženega boja je bil odvisen od množičnosti osvobodilnega gibanja. Tam, kjer so organizacije bile slabe ali pa nerazvite, je akcij bilo manj, ali pa so izostajale. To je okupatorju omogočalo osredotočenje sil na posamezna žarišča.¹¹ Najboljša zaščita osvobodilnega gibanja je torej bila prav njegova množičnost, razširitev aktivnosti v vse predele ozemlja, v vse točke družbenega organizma ter aktivizacija čim širših slojev prebivalstva. Da bi oboroženi boj slovenskega naroda mogel obstati, uspeti, se razvijati v višje oblike in zmagati, je torej moral biti glede na posebno težavno objektivno okoliščino čim bolj teritorialen,¹² povsod prisoten v najrazličnejših oblikah bojnih akcij in se je moral razvijati v vseh pokrajinah, ne oziraje se na državne in okupacijske meje in demarkacijske črte.

Ne samo to, uspešnost boja na Slovenskem je pritegovala sile sovražnika iz drugih jugoslovanskih dežel in narobe. Uspešen boj tam in razvijanje protifašističnega gibanja pri naših sosedih sta iz istih razlogov predstavljala neposredno pomoč slovenskemu osvobodilnemu gibanju. Zato ima povezanost jugoslovanskih narodov v NOB tudi svojo realno vojaško osnovo in razloge, kot jih ima tudi odlok Slovenskega narodnoosvobodilnega odbora (vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte) dne 16. septembra 1941 o vključitvi slovenskih narodnoosvobodilnih partizanskih čet v narodnoosvobodilne partizanske oddelke Jugoslavije.¹³

Vojaška aktivnost Osvobodilne fronte in njenih teritorialnih oboroženih enot, partizanskih čet, je po drugi plati del njene aktivnosti kot oblasti, kot države v državi. Oboroženi oddelki neke države so vedno organi njene oblasti, ki jo izvajajo z nasiljem orožja in z bojem proti zunanjemu ali notranjemu

⁹ Dokumenti ljudske revolucije I, dok. št. 91. — Zbornik VI/1, dok. št. 48, 72; VI/2, dok. št. 12 in 57.

¹⁰ Okrožnica »3 C«, Zbornik VI/2, dok. št. 145.

¹¹ Poročilo CK KPS iz druge polovice decembra 1941. Dokumenti ljudske revolucije I, dok. št. 85. — Poročilo Edvarda Kardelja tovarišu Titu z dne 29. marca 1942. Zbornik VI/2, dok. št. 34, str. 76, 77.

¹² Članek Edvarda Kardelja Za osvobodilno fronto slovenskega naroda. Zbornik VI/1, dok. št. 15 ter dok. št. 16 in 23.

¹³ Zbornik VI/1, dok. št. 30.

sovražniku. V primerjavi z »normalno« oblastveno vlogo oboroženih sil so se partizanske čete in drugi teritorialni bojni organizmi slovenskega naroda borili proti zunanjemu sovražniku, ki je že okupiral vso deželo in razpredel omrežje postojank svoje oborožene sile, ali drugače povedano, že vzpostavil sistem nasilnega vzdrževanja oblasti tuje države v Jugoslaviji in s tem na ozemlju slovenske suverenosti. Notranji sovražnik, nasprotnik nastajajoče države delovnih množic, je sodeloval s tujo oboroženo silo in predstavljal osnovno oporišče sovražnika v narodnem telesu. Z ustvarjanjem oboroženih oddelkov pod okriljem okupatorjeve oborožene sile (wehrmannschaft, bela garda) si je prizadeval izkoristiti slovenskega človeka za vzdrževanje svoje oblasti in zanetiti državljansko vojno.¹⁴

Omenjena teritorialnost in raznovrstnost oblik oboroženega boja označujeta tudi izvajanje oblastvene funkcije Osvobodilne fronte. Ta ni bila omejena le na aktivnost odborov, temveč je obsegala dejavnost množic, kajti te so aktivno sodelovale v izvrševanju odlokov višjih organov Osvobodilne fronte in se pogosto samoiniciativno združevale in izbirale objekt, način in čas izvedbe akcije proti okupatorju in njegovim sodelavcem.

Partizanske čete so poleg vsakodnevne pomoči organizacijam OF, da se razširijo in izboljšajo svojo dejavnost in organiziranost, izvrševale ali pomagale izvrševati tudi druge oblastvene funkcije. Poleg kaznovanja izdajalcev so urejale na ozemlju, na katerem so se zadrževale, raznovrstna vprašanja socialnega, gospodarskega in tudi upravnega značaja, dajale vojaško zaščito organom Osvobodilne fronte, osvobajale zapornike in talce iz zaporov in mnogokrat preprečile sovražni teror in maščevanje nad prebivalstvom. Akcija dolenjskih in štajerskih partizanov, da preprečijo izselitev Slovencev v območju Krškega in Brežic, čeprav ni uspela, ter preprečitev nadaljnjega izseljevanja Slovencev na Gorenjskem, sta posebno pomembni.

V obdobju države v državi je doseglo osvobodilno gibanje izreden obseg, posebno v »ljubljski pokrajini« in na Gorenjskem, vendar pa spričo še vedno relativne slabotnosti, maloštevilnosti in še vedno precej defenzivne usmerjenosti partizanskih čet v vojaški taktiki¹⁵ ter hude zgodnje zime 1941/42 z debelo snežno odejo, dolgo ni prišlo do osvobojenega ozemlja. Od 31 partizanskih čet, ki so nastale v letu 1941, so okupatorji razbili 15 čet,¹⁶ nekatere pa so bile vključene v druge čete. Vsi bataljoni, ki so nastali v prvih dveh mesecih vstaje, so bili razbiti ali razdrobljeni po skupinah. Na pragu leta 1942 je 1. štajerski bataljon prezimoval po skupinah na Štajerskem,¹⁷ bataljon Ivana Cankarja se je po težkih bojih v Poljanski dolini, Dražgošah in na Jelovici pravzaprav razbil po skupinah,¹⁸ v formiranju pa sta bila 2. štajerski bataljon na Dolenjskem¹⁹ in 3. partizanski bataljon Ljube Šercerja na No-

¹⁴ Kidrič, Kratek obris razvoja, str. 33.

¹⁵ Zbornik, VI/4, dok. št. 1. — Članek Eno leto slovenskega partizanstva. Slovenski partizan, leto II, št. 1, junij 1942.

¹⁶ Razbili so: Tržiško in Kranjsko četo 5. in 6. avgusta, Revirsko 20. avgusta, Kamniško 24. avgusta, Celjsko 27. avgusta, Rašiško 27. septembra, Moravsko 30. septembra, Ribniško v ofenzivi 22. do 27. oktobra, Loško in Robsko 25. oktobra, Radomeljsko 28. oktobra, Borovniško 29. oktobra, Belokranjsko 2. novembra, Brežiško 29. novembra, Triglavsko 27. decembra.

¹⁷ Zbornik VI/1, dok. št. 69, opomba 2. — Lojze Požun, Revirska četa. Prispevki 1961, str. 177.

¹⁸ Zbornik VI/2, dok. št. 16, opomba 4.

¹⁹ Zbornik VI/2, dok. št. 17.

tranzskem.²⁰ Take sile so bile v vojaškem smislu preslabe, da bi bile izvedle zamisli glavnega štaba in izsilile nastajanje osvobojenega ozemlja kot nujno naslednjo razvojno stopnjo osvobodilnega boja. Zato ni uspel poskus ustvarjanja osvobojenega ozemlja niti na področju izselitvenega pasu niti na Gorenjskem in ne na Notranjskem. Šele nov polet spomladi 1942, ki je nastal po intenzivni vojaški vzgoji enot čez zimo²¹ in množičnem pritoku novincev, kar je seveda bil rezultat široke dejavnosti organizacij OF v vsej Sloveniji,²² je prisilil okupatorja na umik iz manjših postojank po načrtu, imenovanem Primavera.²³ Zaradi pritiska množičnih akcij v mestih in vaseh, nevarnosti splošne vstaje ter udara narasle slovenske partizanske vojske je spomladi nastal nov odnos sil. Okupator je bil prisiljen deliti oblast na okupiranem ozemlju, če ni hotel tega, kar je doživel v Črni gori leta 1941. Nastalo je prvo osvobojeno ozemlje, država v državi je postala država v malem, ki je obsegala skoraj vso »ljubljsko pokrajino« od Ljubljane do Kolpe razen večjih mest in trgov, ki jih je okupator obdal z bunkerji in žičnimi ovirami.

Obdobje do pomladi 1942 je odločilno obdobje nastajanja slovenskih obo-roženih sil. Vzlic izredno neugodnim objektivnim okoliščinam in izredno hitrim vojaškim intervencijam sovražnika, ki mu je uspelo zadajati hude udarce, je osvobodilno gibanje kot zaledje partizanskih čet vedno znova izpopolnjevalo in ustvarjalo nove partizanske čete iz vrst članov gibanja, pripravljenih za boj v sabotažnih in borbenih skupinah ter Narodni zaščiti.

Zaradi čvrsto organiziranega in vodenega zaledja je okupatorju bilo nemogoče zatreti osvobodilne parti-zanske sile Slovenije. Kljub udarcem so ostale na svo-jem, za okupatorja tako občutljivem ozemlju na skraj-nem severozahodu Jugoslavije in v neposredni bližini fašističnih matičnih dežel.

Ostane še vprašanje, ali so in v čem so omenjene oblike osvobodilnega boja v Sloveniji »specifične« v primerjavi z oblikami v drugih predelih Ju-goslavije. Vsekakor te oblike pomenijo določeno prilagajanje splošne strategije in taktike KP Jugoslavije v narodnoosvobodilni vojni in revoluciji posebno hudim razmeram v Sloveniji kakor tudi slovenskemu narodnemu značaju. Dejansko so pomenile le ustvarjalno reševanje problemov, ki jih je prinašala stvarna dinamika gibanja. Čim težje so bile okoliščine, čim močnejše udarce smo pričakovali, tem bolj je gibanje moralo biti organizirano, če je hotelo ob-stati, se razvijati in zmagati. Zato so ponosni na Osvobodilno fronto, varnostno-obveščevalno službo in narodno zaščito ne samo Slovenci, temveč vsi jugoslo-vanski narodi, prav tako kot so ponosni na uspehe drugih narodov Jugoslavije v narodnoosvobodilnem boju, ki so razvijali vstajo v skladu z razmerami na svojem terenu. Oblike boja in gibanja v Sloveniji zategadelj niso nič manj posebne od oblik v katerikoli drugi jugoslovanski pokrajini.

S tega stališča je treba opazovati in raziskovati tudi organizacijsko ali formacijsko obliko partizanskih oddelkov tega obdobja v Sloveniji. V skladu s partizanskim zakonom²⁴ je njihova določena organizacijska oblika bila četa, razdeljena na vode; čete so se združevale v bataljone. Ta formacijska oblika

²⁰ Zbornik VI/2, dok. št. 6.

²¹ Zbornik VI/1, dok. št. 81; VI/2, dok. št. 15.

²² Zbornik VI/2, dok. št. 29.

²³ Zbornik VI/2, dok. št. 129.

²⁴ Zbornik VI/1, dok. št. 5.

partizanskega teritorialnega oddelka je značilna za vse obdobje države v državi, vse do pomladi 1942, ko je po nekaj poskusih vendarle nastalo osvobodeno ozemlje spričo množične vstaje. Tedaj so na eni strani nastali teritorialni partizanski oddelki, ki so dobili tako formacijsko podobo, kakršna se je že prej ustalila v predelih Jugoslavije, kjer je prišlo do množične vstaje, na drugi strani pa se je konec marca formirala operativna partizanska udarna enota, 1. štajerska brigada,²⁵ čez mesec dni preimenovana v 2. grupo odredov, kot prva sloveńska operativna in neteritorialna enota.²⁶

Obenem s formacijsko podobo teritorialnih partizanskih oddelkov, razdeljenih na bataljone, čete in vode, se je udomačil tudi naziv odred, ki so ga uporabljali za teritorialne partizanske oddelke v drugih predelih Jugoslavije že od julija 1941. Do pomladi 1942 naziv odred v Sloveniji ni bil razširjen kot pojem za enoto z odrejeno formacijsko obliko,²⁷ temveč je bil v prevodih dokumentov s srbohrvaščine prevajan v oddelek. Če primerjamo organizacijsko obliko partizanskih teritorialnih oddelkov v Sloveniji z oddelki, ki so nastali v tem obdobju v drugih predelih Jugoslavije na ozemljih, kjer ni prišlo do množične vstaje, ugotovimo veliko raznovrstnost oblik in tudi to, da je slovenska organizacijska oblika partizanskih oddelkov (četa, bataljon) le ena od teh raznovrstnosti. Slovenske partizanske čete in bataljone v obdobju države v državi je torej treba pojmovati kot enakovredne tistim odredom, ki so v podobnih okoliščinah nastajali drugod po Jugoslaviji, kar velja predvsem za preglede, posploševanja in analize v jugoslovanskem okviru.

²⁵ Zbornik VI/2, dok. št. 35, 56 in 59.

²⁶ Dušan Kveder, Kaj pomeni ustanovitev prve slovenske brigade. Borec 1966, št. 3. Prva štajerska brigada je bila 1. maja 1942 preimenovana v 2. grupo odredov, ohranila pa je značaj operativne enote.

²⁷ Zbornik VI/2, dok. št. 42.